

nøglehullet

NR. 3 1998

TIL LOKAL-
HISTORIEN

NYT FRA LOKALHISTORISK ARKIV & FORENING I ALLERØD KOMMUNE

Drengespejderne fra 1. Lillerød Tropp har nedskrevet årtiers oplevelser i en lang række rigt illustrerede dagbøger, som nu opbevares i Lokalhistorisk Arkiv. Bøgerne giver et billede af Lillerød-drengenes fritid, som man ellers ikke hører meget om, og samtidig naturligvis af troppens historie. Lejr-
madsstemningen er hentet i en af dagbøgerne, som Nøglehullet har bladret grundigt i.

PROGRAMMET

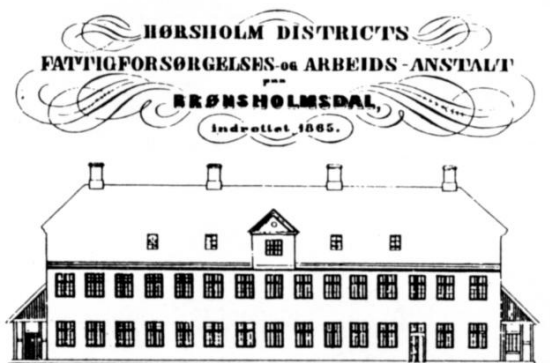
MERETE CARSTENS: FATTIGFORSØRGELSE- OG ARBEJDS ANSTALTEN PÅ BRØNSHOLMDAL.

Onsdag den 21. oktober 1998 kl. 19.30 på Allerød Hovedbibliotek, Skovensvej, Lillerød.

I 1865 gik de fire kommuner Karlebo, Hørsholm, Birkerød og Blovstrød sammen om at oprette en fælles fattigforsørgelses- og arbejdsanstalt på gården Brønsholmdal i Usserød.

Hertil sendte kommunerne deres "fattiglemmer", der ikke selv kunne klare at tjene til livets ophold.

Leder af Karlebo Lokalhistoriske Arkiv MERETE CARSTENS vil udfrække eksempler i protokollerne give et billede af, hvad det var for mennesker og hvad, der skete på Brønsholmdal. Fra 1900 ændredes institutionen meget, og i dag er der alderdomshjem og sundhedscenter i bygningerne.

JETTE BAAGØE: KONGEJAGTERNE I NORDSJÆLLAND.

Torsdag den 26. november 1998 kl. 19.30 på Allerød Hovedbibliotek, Skovensvej, Lillerød.

Kongemagten har lige siden 1500-tallet forsøgt at samle de nordsjællandske skove som krongods og anlægge sammenhængende vildtbaner. Mange steder er skovene gennemskåret af lange, lige skovveje, der ender i såkaldte "stjerner". Disse vejanlæg stammer fra enevældens tid, hvor parforcejagt blev en yndet sport. Museumsinspektør på Jagt- og Skovbrugsmuseet JETTE BAAGØE fortæller om skovene og kongejagterne i Nordsjælland.

SEIERØE-SLÆGTEN OG BLOVSTRØD KRO

Ved Blovstrød Kros ejerskifte ca. 1840 hed den nye kroejer Mogens Seierøe. Han var født den 5.1.1815 i Ganløse sogn, nærmere betegnet Knardrup Mølle/Knardrupgård i Knardrup by.

Hans far, Mads Michael Seierøe, var født samme sted 1783 og havde som eneste søn arvet barndoms-hjemmet efter sine forældre, og samme gik siden i arv til en bror af vor kromand, nemlig Jens Seierøe. Mads Michael Seierøe (1783-1861)

og Kirstine Marie Knudsen (1784-1827) fik i alt 5 børn: Johanne Seierøe (1812), Niels og Mogens Seierøe (1815), Jens Seierøe (1818) og Carl Thorning Seierøe (1820).

Datteren Johanne og sønnen Carl Thorning bosatte sig begge i Karlebo sogn, henholdsvis på Fredtofte og i Karlebo Mølle, som Carl arvede efter faderen.

Da det er kroejeren på Blovstrød kro, der har vor interesse, og som vi ønsker at følge, kan vi gå til fol-

Blovstrød Kro og købmandshandel med benzintankene foran. 1935

ketællingerne for Ganløse for at se, hvornår han flytter hjemmefra.

Desværre findes der ingen folketællinger 1801-1833 og i 1834-folketællingen, er han flyttet. Hvor blev han af?

I lægdsrullen må han figurere, for i tiden 1788-1849

skulle "Bonde-standens Mandskøn" optages i rullen i løbet af barnets 1. leveår, og her ses han som følger:

1816: Far: Møller Michael Seierøe, Søn: Mogens

Adresse: Knardrup Mølle

Alder: 1 år

Opholdssted: Hjemmet

1825: Som 1816, kun alderen er nu 10 år, men der står tillige:

Udslettet af listen 1826.

"Er Plattet med Foden, derfor utjenestedygtig".

Platfoden blev konstateret ved indlæggelse på et københavnsk hospital, så soldat har han altså ikke været.

Hvor han opholdt sig i tiden 1826-1840 vides ikke; men han har i perioden giftet sig med Johanne Louise Winther af København, som det ses af folketællingen 1840 for Bloustrød sogn.

Ved gennemgang af skøde og panteprotokoller for Bloustrød sogn ses det, at Mogens's far efter moderens død er flyttet til Karlebo Mølle.

På dette tidspunkt ejer han også Bloustrød kro, som han nu overdrager til sønnen Mogens på følgende vilkår:

"Jeg underskrevne Michael Seierøe,

Karlebo Mølle.

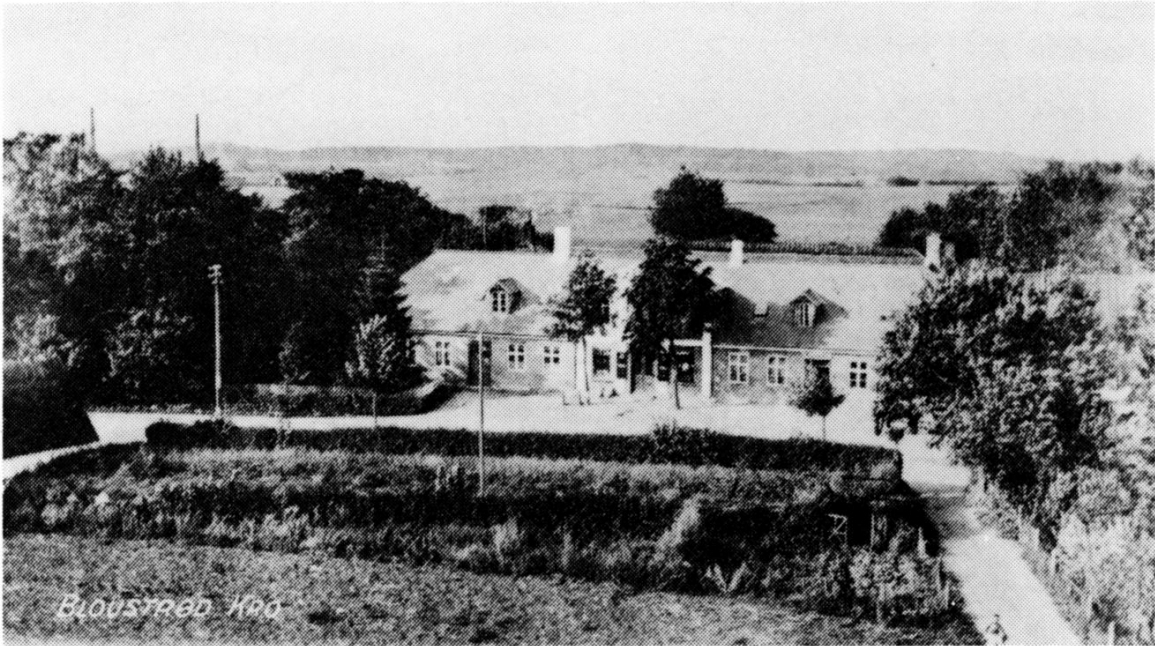
Møller og Eier af Karlebo Mølle sælger og afstaaer herved til min Søn Mogens Seierøe, den af mig ifølge Skøde af 31. Okt. 1838 tinglæst af 18. Jan. 1839 tilhørende Eiendom Bloustrød Kroe, beliggende i Bloustrød Bye og Sogn paa Hirschholm District under Frederiksberg Amt."

Her nævnes også hvad kroen, som tillige er en gård, står for i hartkorn, ager og eng samt alle dens bygninger, indretninger, inventar, jorder, besætning, avlsredskaber m.m.

Det var ikke noget lille sted, og købesummen var 23.500 Sølv Rigsbankdaler, som berigtigedes på følgende måde:

1) Ved denne Contracts underskrevet meddeler Køberen mig sit afkald for sin Fædrende og Mødrende Arv til et Beløb af 4.000 Rbd. Samt contant betaler mig 300 Rbd. 2) Betaler han ligeledes til mig contant den 1. Novbr. førstkommende 450 Rbd.

Indeholdt i købesummen er ejen-

Bloustrød Kro set fra Bloustrød Mølle. 1913.

dommens indestående prioriteter. Det ses tillige, at far og søn indgår modydelse med hensyn til kroholdets forpagtningsafgift og afgrøden af dette års høst.

Afkald: "Da min Fader Michael Seierø Eier af Karleboe Mølle, som efter hans Kone Kirstine Knudsens Død hensidder i uskiftet Bo, nu ikke alene har tilfredsstillet mig for min Mødre Arv, men endog har betalt mig hvad der tilkommer mig efter hans Død ved under d.d. paa Købecontract at have overdraget mig Bloustrød Kroe med sammes Tilhørende og Tilliggende og derpaa har meddelt mig Quitting for 4.000 Rbd...saa erklærer og tilstaaer jeg herved ingen videre Paastand, hverken nu eller i Fremtiden at ville ej kunne gøres paa Arv efter mine Forældre, men alt hvad min Fader ved sin Død maatte efterlade sig er og

bliver mig aldeles uvedkommende. Dette mit Afkald har jeg i Overværelse egenhændigt underskrevet... Bloustrød Kroe d. 29. Sept. 1841 M. Seierø."

Andet sted ses det, at Mogens Seierø forpligter sig til, at betale faderen en årlig sum af 50 Rbd., så længe han lever, hvilken forpligtelse dog ikke træder i kraft førend til 11. december termin 1846.

Herudover skal der betales 50 Rbd. i sedler, der betales med 25 Rbd. i hver 11. juni og 11. december termin, dog første gang 11. juni termin 1847. Faderen dør i Karlebo 22. april 1861.

Mogens Seierø gjorde ligesom forgængerne. Han forpagtede kroholdet ud. Dette ses af folketællingerne, og i skøde- og panteprotokollerne kan man finde diverse forpagtningskontrakter.

Luftfoto af Blovstrød Kro mens den stadig bar præg af at være landbrugsejendom Ca.1946.

1843 bortlejer Seierøe dele af Blovstrød Kro ud til smed Niels Peter Rasmussen, men allerede 1845 fraflytter smedefamilien kroen for at slå sig ned i Hillerød. 1856 vender de dog tilbage til Blovstrød og starter en ny smedie på den nu nedlagte "smedegrund" på Kongevejen/Blovstrød Byvej (Se: Nøglehullet 1993/1 "Blovstrød Smedie" af Leif Rasmussen og Kirsten Nyegaard). Nu afdøde smedemester Gunner Hansen, den sidste smed på stedet, fortalte, at hans familie benyttede kroen/købmandshandel til bl.a. indkøb af snaps, der blev skænket for smedens kunder mens de ventede på færdiggørelse af bestilt arbejde. Mange en gang havde Gunner Hansen ligesom faderen løbet over Kongevejen efter "De gyldne Dråber". Selve købmandshandlen blev ikke

varetaget af kroejeren, men overdraget til anden side på aftalte forpligtelser.

Som kuriosum kan fortælles, at krohaven lå på den modsatte side af Kongevejen i forhold til kroen, så det var ikke noget ualmindeligt syn, at se kroens "tjenende ånder" krydse den dengang mindre befærdede vej med fulde bakker for at betjene kunderne.

I 1851 var der brand på kroen, men det bliver omtalt nærmere i en kommende artikel her i Nøglehullet.

Kroejer Mogens Seierøe blev meget hurtigt en kendt person i Blovstrød. Allerede i 1841 var han valgbar til Frederiksborg Amtsråd (oprettet 13.8.1841). Nogle år senere blev han valgt ind i Blovstrød sogneforstanderskab (senere sogneråd) hvor han i 1845 startede

som fattigforstander for Ludserød (senere Høvelte) og i 1855 avancerede til formand. Ser man i protokollerne fra Blovstrød sognekommune på den tid, figurerer navnet ofte, og ret hurtigt er møderne blevet flyttet til kroen.

Hvordan han var som menneske, ved vi ikke, men den sidste halvdel af 1800-tallet blev iflg. smedemester Gunner Hansen kaldt for "Seierøetiden" af sognets beboere.

Via faddere til børnenes barnedåb samt forlovere ved deres bryllupper kan man se familiens omgangskreds. Her ser vi Blovstrødborgere og familiemedlemmer, og især de sidste viser, at familiebåndene var stærke.

Johanne Louise Winther og Mogens Seierø fik 7 børn: Kirstine Marie og Karen Marie i 1842, Niels Michael i 1843, Inger Nicoline i 1845, Nicolai Peter i 1849, Henriette Sophie i 1852 (død 1869) samt Johanne Wilhelmine født i 1858.

Som det ses af listen var de to første børn tvillinger ligesom deres far, og den 4. datter døde 17 år gammel. Kun det yngste barn bosatte sig i Blovstrød, mens to andre flyttede til omegnskommunerne og de to sønner emigrerede til Amerika.

Den 19.11.1872 døde Johanne Louise Winther, og hun blev begravet den 26.11.1872 på Blovstrød kirkegård. Ca. 20 år efter fandt Mogens Seierø hvile samme sted. Han døde den 13.1.1892 i Hillerød.

Børnenes videre skæbne

Kirstine Marie var født 1842 i Blovstrød og blev viet samme sted i 1863 til købmand i Hillerød Frederik Wilhelm Nørup Østergaard, født 1828 i København.

Bopælen blev Hillerød, nærmere betegnet Lowsons Gård i Møllestræde opført 1758 af amtsforvalter Jacob Lowson. Ejendommen bestod af købmandsgård, privatbolig samt stalde til egne og kundernes heste.

Her drev Nørup Østergaard en veritabel købmandsgård, med detailhandel samt handel med korn, foderstoffer, brændsel samt andre grovvarer. En afdeling for skydevåben fandtes også, da han selv var aktiv i skyttebevægelsen. Den senere specialforretning for jagt og fiskeri er levn fra hans tid. ("Det gamle Hillerød" Bysvenden fortæller).

Der var fire børn i dette ægteskab, og en datter, Johanne Margrethe Kirstine, enke efter kaptajn Fülling, videreførte forretningen efter forældrenes død. Hun måtte dog efter kort tid afhænde den til anden side på grund af svagelighed. Karen Marie var også født 1842. Hun blev viet i Blovstrød i 1869 til grev Einar Eduard Ferdinand Ahlefeldt født i Helsingør 1844. De bosatte sig først i Karlebo sogn for siden (1872) at flytte til Grønholt, hvor de drev en gård, matr.nr. 9 d af Grønholt. I ægteskabet var der ingen børn. Niels Michael var født 1843. Han

emigrerede til Amerika, hvor han i slutningen af 1860'erne slog sig ned i Milwaukee. Senere flyttede han til Omaha, Nebraska, hvor han i 1884 giftede sig med den 18-årige svensk fødte Anna E. Bondeson. Han døde i 1903.

Inger Nicoline var født i 1845. Hun blev i 1872 gift med skolelæreren i Vassingerød, John Karl Kristiansen, som var født i Ølstykke i 1845.

Om denne datters triste skæbne, - hun måtte forlade sin mand på grund af ægteskabelige problemer - skriver Karen Andersen i Nøglehullet 1991/2: "Hvem havde ret? Kirken eller bondesamfundet."

Af ægteskabet kom en datter, Louise Henriette Kristiansen, født 1875. I folketællingen 1901 ses hun boende hos sin moster Kirstine Marie i købmandsgården i Hillerød som slægtning og husbestyrerinde. Nicolai Peter født 1849 emigrerede ligesom sin ældre bror til Amerika. I 1886 drog han og hans senere hustru Rosine Johanne Christine Gregersine Olave Mayland afsted, efterladende deres "uægte" søn Andrew, som var født i København i 1872. Han stødte siden til familien og forblev i Amerika. Rosine var født i Fraugde på Fyn i 1856, som datter af skolelærer Johannes Christian Mayland og hustru Gregersine Olavia Andersen. Man må gå ud fra, at de unge har mødt hinanden i Blovstrød, da en søster til Rosine blev konfirmeret her i sognet 1875, og der samme

sted i kirkebogen står, at faderen var skolelærer i Blovstrød.

I 1886 blev vort emigrantpar viet i Omaha, hvor de blev boende de næste 7 år. Derefter flyttede de til Dunlap, Iowa, hvor de boede indtil 1901, og derfra flyttede de til South Dakota, hvor Nicolai Peter døde i 1913.

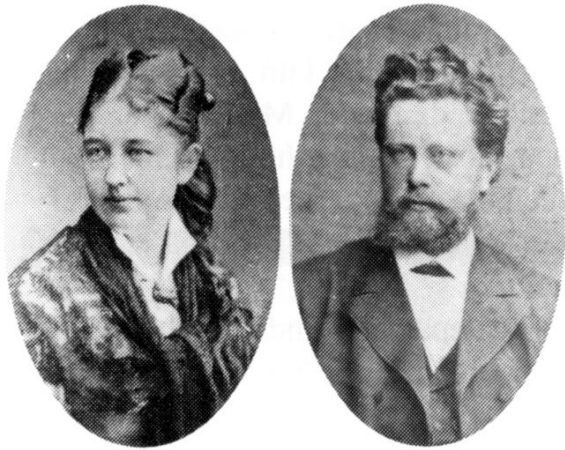
Foruden Andrew fik familien 5 børn i tidsrummet 1888-1901.

Oplysningerne om den amerikanske gren af familien har vi modtaget af efterkommere af familien Seierøe fra Blovstrød, der kom til arkivet i sommeren 1996 for at lede efter deres aner.

Henriette Sophie blev født i 1852, men døde allerede i 1869 og blev begravet på Blovstrød kirkegård.

Johanne Wilhelmine blev som det sidste barn i flokken født i 1858. I året 1878 blev hun viet til forvalteren på Blovstrød Teglværk, Hans Christian Lund, født i Vordingborg i 1850.

I "Tegl og Kalk i 100 år" udgivet af "Teglværksforeningen af 1893" kan man læse: "...at H. Lund begyndte sin løbebane indenfor teglindustrien som forvalter på Blovstrød Teglværk i 1877. Blovstrød Teglværk tilhørte Aktieselskabet Vald. Petersen og Frimodt, som senere blev til Aktieselskabet Ny Kalkbrænderi, hvor H. Lund blev direktør i 1892. Under hans ledelse kom flere teglværker ind under aktieselskabet, som i 1902 foruden Blovstrød Teglværk ejede Tornevang Teglværk ved Birkerød, Tøl-

Johanne og Hans Lund. Ca. 1880.

løse Teglværk, Tjørnegårdens Teglværk ved Gentofte og Aldersro teglværk i København...H. Lund blev indvalgt i bestyrelsen for Teglværksforeningen i 1898, og han afløste Vilh. Køhler som formand i 1902, og dette hverv varetog han, til sin død i 1906 i en alder af 55 år".

Kirkebogen viser følgende: "Hans Christian Frederik Lund døde 10.

juli 1906, Rosenvængets Allé (Professor Røvsings Klinik) København. Han blev begravet i Bløvsrød 15. juli 1906."

Der har verseret mange historier om teglværksdirektør Lund her i sognet. Én fortæller om hans strenge og barske facon, som han brugte overfor sine ansatte på teglværket. Når der skulle forhandles løn, fortælles det, at han havde en ladt pistol liggende på bordet, og nede på gulvet lå hans to store hunde, der altid fulgte ham både ude og inde. For disse dyr kunne intet blive godt nok. Så et flot muret hundehus med tegltag og søjler ved indgangen, var vel det mindste man kunne byde disse dyr.

Som kuriosum kan fortælles, at hundehuset endnu står ved teglværkets hovedbygning.

Johanne Wilhelmine fødte Hans Chr. Lund 8 børn:

Bløvsrød Teglværk og Karen Sophies Høj. 1980.

Det endnu bevarede hundehus på Bløvstrød Teglværk. 1996.

Emil Mogens (1879-?), Hans Christian (1880-1880), Inger Sophie (1881-1883), Einar (1882-1882), Knud Michael (1885-?), Carl Christian (1886-?), Karen Sophie (1888-?) og Sven Frederik (1890-?).

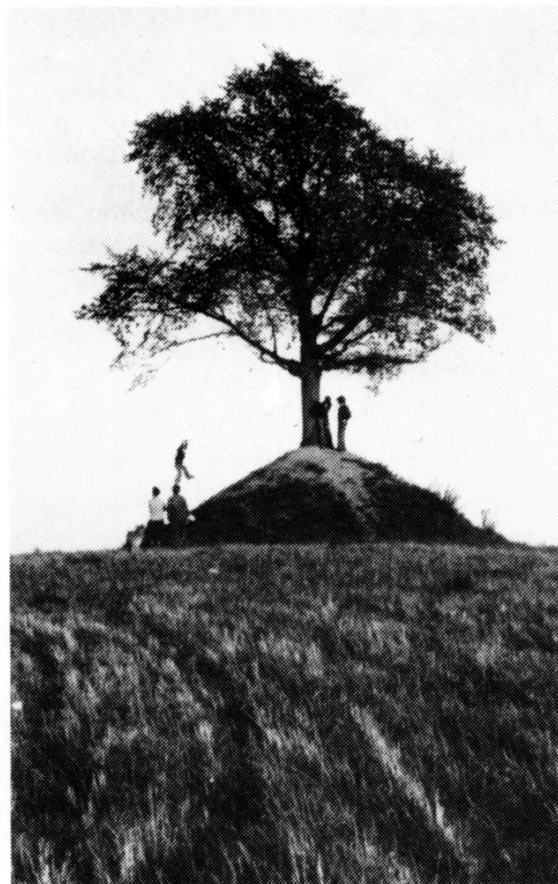
Som det ses døde 3 af familien Lunds børn meget tidligt. Og når der kun var en levende pige ud af de i alt 8 børn, er det måske ikke så mærkeligt, at Hans Chr. Lund elskede sin eneste datter Karen Sophie højt. Faderstoltheden kom til udtryk ved, at han til ære for hende lod opføre Karen Sophies Høj i det smukke naturområde ved Allerød Sø. En datter til Karen Sophie, Lisbeth Westerlund, har fortalt følgende: "Morfar lod sine fire sønner lave højen til ære for søsteren Karen Sophie, der blev min mor, og han lod et træ plante på højens top og satte en bæk omkring træet."

Ingen nulevende fra sognet kan bekræfte, at det kun var sønnerne, der lavede højen. Man hælder til den teori, at nok hjalp sønnerne til, men en stor del af arbejdskraften kom fra arbejderne på teglværket.

Af ægteparret Lunds sølvbryllupsang fra 25.10.1903 fremgår det, at Johanne Wilhelmine havde været husbestyrerinde hos fader Seierøe efter moderens død, indtil hun selv indgik i ægteskab med H.C. Lund i 1878.

Kirsten Nyegaard

Karen Sophies Høj.

SPEJDERNES DAGBØGER

Som tidligere omtalt har Arkivet modtaget en større samling dagbøger, skrevet af generationer af spejdere i 1. Lillerød Trop under Det Danske Spejderkorps.

At føre dagbog over oplevelserne var - og er - en del af spejderidéen og ligefrem en disciplin i større konkurrencer.

Nogle dagbogsførere har haft det hårdt, andre har dyrket skriveriet og illustrationerne til et højt niveau, men her vil vi se på de ned-

skrevne oplevelser som historisk kildemateriale.

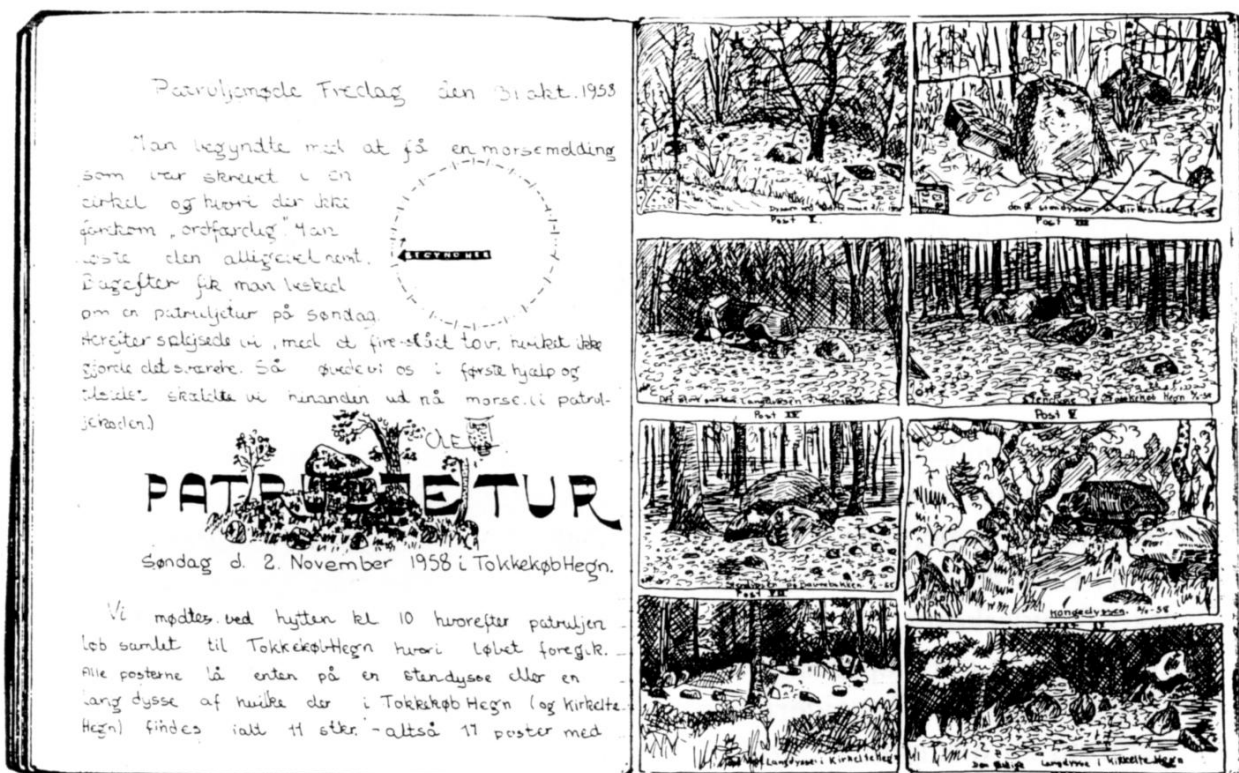
Det er naturligvis selve turen, lejren eller mødet, der er beskrevet, men ind imellem dukker oplysninger op om egnen, tiderne og et væld af personer. Vi hører om utroligt aktive drenge, der har oplevet meget.

Hvad handler det om ?

De fleste bøger er patruljernes, dvs de grupper af drenge mellem 12 og

Et udpluk af de 18 spejderdagbøger.

Opslag i Uglernes dagbog: November 1958.

16 år, der under navne som Uglerne, Ørnene, Høgene mm, tilsammen udgør spejdetroppen.

1. Lillerød (der har aldrig været en 2. trop) var en af de første i Nordsjælland; stiftet 1912 kun 3 år efter, at spejderbevægelsen kom til Danmark i 1909.

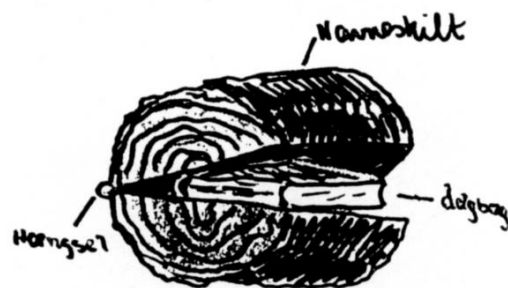
Siden er der kommet grupper af Blå Pigespejdere, KFUM- og KFUK-spejdere til egnen, og disse har formentlig ligeså interessante dagbøger liggende.

Bøgerne

Dagbøgerne er skrevet med rigtig blæk og tusch med alle mulige håndskrifter i linerede protokoller, der er tykke og stopfyldte med indlimede fotos, kort og ting og sager. Den ældste er fra 1938, men handler om årene forud. Der er

flest fra 1950'erne, hvor man også har gjort mere og mere ved det. Som regel har drengene lavet en rustik og festlig indbinding i skind, træ mm, og som regel har man lavet flotte titelblade med tegninger og effektiv skrift.

Da Høgene i 1959 lavede et "skrin" til patruljedagbogen ved at udhule et stykke egestamme, fik de denne kommentar fra tropsføreren Anders i tropsbladet "Budstikken":

UDHULET EGEKÆVLE MED DAGBOG

"Det anbefales at hvis indpakningen af dagbøger bliver meget tungere end Høgenes, at forsyne dem med hjul (evt. larvefødder) og en motor (5-10 HK skulle være nok). Det må tilrådes ikke at lave dem så store, at politiet kræver stort lastbilkørekort for at føre dem. NB: Husk afviser og stoplygter..." Udover spejderpatruljernes dagbøger førte tropsførerne dagbog over troppens oplevelser, og forældrerådet over deres arbejde. De helt små "Ulveungerne" (8-12 år) er ikke meget skrivende, men har i ét tilfælde startet en tynd dagbog.

Indholdet

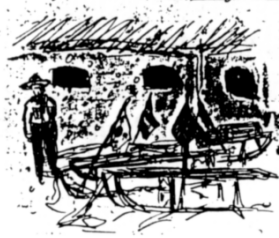
Typisk beskriver dagbogsskribenten nogle møder - ofte gabende kedeligt - i patruljen: ...så bandt vi

Opslag i Uglernes dagbog: Februar 1956.

en vakkende stige op til stænd overpt. Her tog vi os is bekvemt som pladsen tillod.
- Soveposerne var is-kolde, men de blev snart varmet op.
Det varede længe, inden der blev ro i halmen, men det varede ikke ret længe før vi - Z Z-Z Z!

Søndag d. 26. feb.

Vi måtte ud af poserne ved 7-tiden. Da vi kom ned gjorde vi en grim opdagelse. Bukserne, strømper, sokker og støvler var frosset ganske stive. Certaint une vilaine aventure! Nå - efter at n havde sukket og vredet og masseret dem lidt lod det sig egre at få dem på - men hvor er det koldt at gå i støvlerne

støvler. - Da vi stak hovedet ud af døren fik vi en ny overraskelse - det sneede! Alle stænder stod og krøb sammen i et hyrre af glædepladsen - alle med flagene oppe - hvide af sn. Vi fik noget af æde - grød uden sukker. Sid efter et stykke tid skulle vi endelig starte. Vi startede først den gang, i går aftes vi vi som bekendt så.
Til vores store forbauselse gav startdommeren nu Jan en almindelig bold - -! Nå ja, han (Jan) grinede lidt (over at vi andre ikke fik noget) og så tog han en ordentlig bid - og kugte en lille sæddel ud af munden. Der stod nogle grader og mere på den. Dem regnede vi hurtigt ud, og så startede vi: (se kortet, rød rute betegner dagstret) - (Ps. nu denne her holdt sneglerne)
Vi kunne ikke lade være med at tænke på, om man regle af holdene havde spist startretten?
- Vi masede ind over de smedakkede marker over i den retning vi skulle, det var hele tiden korte lette om skråninger og dale, hvor chrome kunne blive op til en meter dybe. Pludselig så vi et andet slædehold dukke op over bakkerne omkring 400 m borte. Det var Bistrig.
Vi satte farten op, og det blev til

var det minstanten Texas der stod på Post her.

Vi fik at vide, at der var om, iden nærmeste omegn var hægt 9 tavler: ud (dog selvfølgelig mere smidt en på min tyning forne side). Dem skulle vi sørge ned, da de kunne være os til nytte senere: - Og på næste post hang der et stort paparkill, netop med de 4 tegn vi havde skrevet ned:

den gamle mand på een fortæller jer hvor

irokesimer Lejr er.

Så blev vi sendt til næste post, hvor der skulle hentes to stykker macaroni oppe i et træ. Vi anede ikke, hvad de skulle bruges til, men vi fik at se, ... for på næste post skulle vi binde dem sammen, ved at koge dem så de blev bløde. Der læk en lille bæk forbi, og her kunne vi fylde gryden med vand. Vi fik snart sprut under gryden og macaronierne var så bløde at luge på, at vi havde vandet af ... men, så snart vandet kom fra, blev de ovre, så at de knekkede da vi prøvede at binde dem

simstot. Det var der nu ikke noget at gøre ved så vi blev sendt videre til den gamle mand på een. Det var samme sted som på nativet, men den gamle mand på een var blot ikke på een, men i en kano ved Kysten. - Da jeg kom hen til ham og havde givet ham vores holdnummer, sagde han: "Jag er en gammel mand, og jeg ved ikke ret meget om, hvor Irokesimer lejr er, men jeg har sendt en spejder mod Nord for at søge efter lejren. ... Gå til stedet, hvor hund mandt dampstet stander." Så skedde han kanoen et stykke ud i søen, og vi begav os mod stationen. Her skulle vi måle en morsmelding fra den gamle mands spejder, som jo måtte have oplaget noget. Jeg åbnede og for så der stod: "Gå mod Nord-Ost til Irokesimer lejrplads. Tal hvor mange hængere, der er. Tegn skibe af lejren og af hovedingen. Søg jer i de Irokesimer bliver fanget, lyt efter

Opslag i Uglernes dagbog: Forårsturnering 1954.

Man kan læse om lejrture til søen ved Lærkenborg (Lyng Overdrev, Lærkenborg Allé) i 1950'erne eller skovbrynet ved Arnes Mose.

Om vinteren var det i mange år almindeligt at låne et hø(=halm)loft af rare gårdejere, ofte i store arrangementer med hele spejderdivisionen (10-15 tæpper).

Hvem var med ?

Spejderbevægelsen kom til Lillerød tidligt og idéen slog an i nogle toneangivne familier - f.eks Chr. E. Hansen fra Fritz Hansens Møbel-fabrik. En lærer (Duus) ved Lillerød Skole blev kapret som fører, og man kom rimeligt godt fra start. I de perioder dagbøgerne dækker, er medlemmerne alle mulige drenge, og efternavnene antyder ingen

klasseskel: vi har i Lillerød patruljerne sønner af gårdejere og husmænd, af fabrikanter, håndværkere og teglværksarbejdere sammen med officerer og kunstnere - kort sagt enhver.

Lederne har typisk ofte været de store, der blev voksne, og derved bevarede en vis kontinuitet. I øvrigt læser vi gang på gang om ledere, der går af på grund af soldatertjeneste, uddannelse, fraflytning, stress osv - for det var et hårdt job at lede 20-30 oplevelseskrævende drenge, der krævede al ens fritid. Omvendt ofrede de aktive drenge meget for at være med: at lede en spejderpatrulje var en hård "uddannelse" og må have kostet meget energi, nattesøvn og familieliv. Indtil 1960'erne var det alminde-

ligt, at drengene havde jobs hos købmanden, kom i lære osv - og der læses mange gange om, hvordan den og den må støde til turene senere - og forlade dem tidligere, fordi jobbene skulle passes.

Ofte giver dagbogsskribenten sig tid til at udpensle småhændelserne med mange ord - og med en god portion humor eller selvironi. (Uglerne: 23.10.1955):

"Vi startede med kurs mod Lerbjerg, hvor vi skulle ligge i lejr, men "Det Kongelige Ridende Canadiske Politi" var ikke kommet langt, før det første uheld indtraf. Ca. 75 m fra hytten går der en dyb grøft på tværs af stien, og over denne grøft går en ganske smal "bro". Da nu "overgeneralen" (alias undertegnede) nåede dette kriminelle sted, satte han farten op for at komme op over den stejle opkørsel til "broen". Dette må cyklen have misforstået, thi den fortsatte, svajede - og satte så hjulet pænt ned igen - ved siden af "broen"! Og overgeneralen røg til alles store fryd på hovedet i grøften, men hvordan det end gik til, så landede han altså på benene. Da de andre havde tilkendegivet, at de havde moret sig fortræffeligt over episoden, hvilket de gjorde ved at rulle rundt på jorden, idet de holdt sig på maven samtidig med, at de udstødte mærkelige, halvvalte, gispende brøl - lykkedes det at hale den forulykkede generalcykel op. Den var blevet hængende i den ene pedal på grøftekanten."

Udover selve Lillerød kom spejderne fra et større opland: man cyklede til og fra arrangementer fra Bløvsstrød, Høvelte, Kettinge, Børstingerød, Lyng Overdrev, Vassingørød og Kollerød, men ikke ret tit fra Lyng.

På et tidspunkt var næsten alle i Bjørnepatruljen fra Høvelte, hvor deres officersfædre havde tjenesteboliger, og gennem 12 år var tropsføreren købmanden i Kollerød.

Egnen

Af dagbøgerne fremgår det - ikke overraskende, hvor godt spejderne kender deres egn. Især benyttedes skovene: Tokkekøb Hegn, Ravnholt og Sønderkov, ofte Store Dyrehave og Gribskov, mens Brødeskov i princippet var lukket for øvelser. I det daglige brugtes Kattehaleområdet, teglværkerne og deres tipvognsspor

I følge dagbøgerne ved man nøje, hvad der tænkes på, når der tales om "bænken i Tokkekøb Hegn", "Hængebøgen", "Den store Gran ved Hjortemosen" og alle smålokalteterne ved Storedam fra "Den lange Halvø" til "Slusehuset". Alle skovløberhusenes navne kendte drengene, og mange små stednavne i skovene var velkendte. Dertil kom de hjemmelavede kæle-navne som "Punkt 60" (Karen Sofies Høj, 60 m over havet) og "Tivolibakkerne".

For at give drengene nye jagtmar-

Uglernes dagbog april 1950: Den nyerhvervede hytte set fra Ravnsholt mod Allerødvej.

ker og for afvekslingen, lavede førerne i 1966 en natøvelse med opgaver i Københavns storby-jungle!

Lokaler

1. Lillerød Trop havde i mange år tradition for at holde møder på FH, hvor den store spejdervelgører Fritz Hansen jo regerede.

I 1929 lod fabrikanten spejderne bygge et lille muret hus ved Geddemosen (som han ejede). Hytten blev ikke meget benyttet og brændte ned i 1935.

Mange småmøder blev bare holdt hjemme hos patruljeføreren, ellers brugte tropen igen FH.

I 1949 anskaffede man en lille træhytte, der blev opstillet på en grund ved daværende Depotvej, som Fritz Hansen stillede til rådighed ganske frit. I den lille hytte på

ca 16 m² var der trængsel, da tropen voksede til 20-25 drenge, og man læser ind imellem om, at én eller anden kom til at pande petroleumslampen ned med hovedet. Først i 1963 færdiggøres en større hyttetilbygning, og dagbøgerne fra disse år beretter om, at spejderne og deres forældre bygger hus - endnu engang med hjælp fra Fritz Hansen, der har stillet et par stakke tømmer og ahornplanker gratis til rådighed.

hytten i Geddemosen efter branden. 1935.

I et dagbogsnotat ærgrer én af lederne sig over økonomien og sammenligner det kommunale lokaletilskud med de lidt flere kroner, der er afsat til vedligehold af ubenyttede legepladser - eller at nyetablerede ungdomskorps får stillet hus til rådighed.

Pengenød

Det var småt med økonomien, og det nødvendige lejrudstyr som telte, økser og spader, gryder osv måtte holde i generationer. For at overleve afholdt man så spejderfester på Lillerød Kro med skrækkelige lodsedler og fremragende sceneoptræden - hvis man skal tro skribenterne.

I 1950'erne og 60'erne læser man om årlige avisindsamlinger:

Ulveunger, spejdere og forældre slæber fra 1½ til op mod 12 tons aviser sammen. I en lang periode leveres avispapiret til FH, der brugte det til indpakning og omvikling af polerede møbelben med videre - længe før Ikeas bølgepap-systemer!

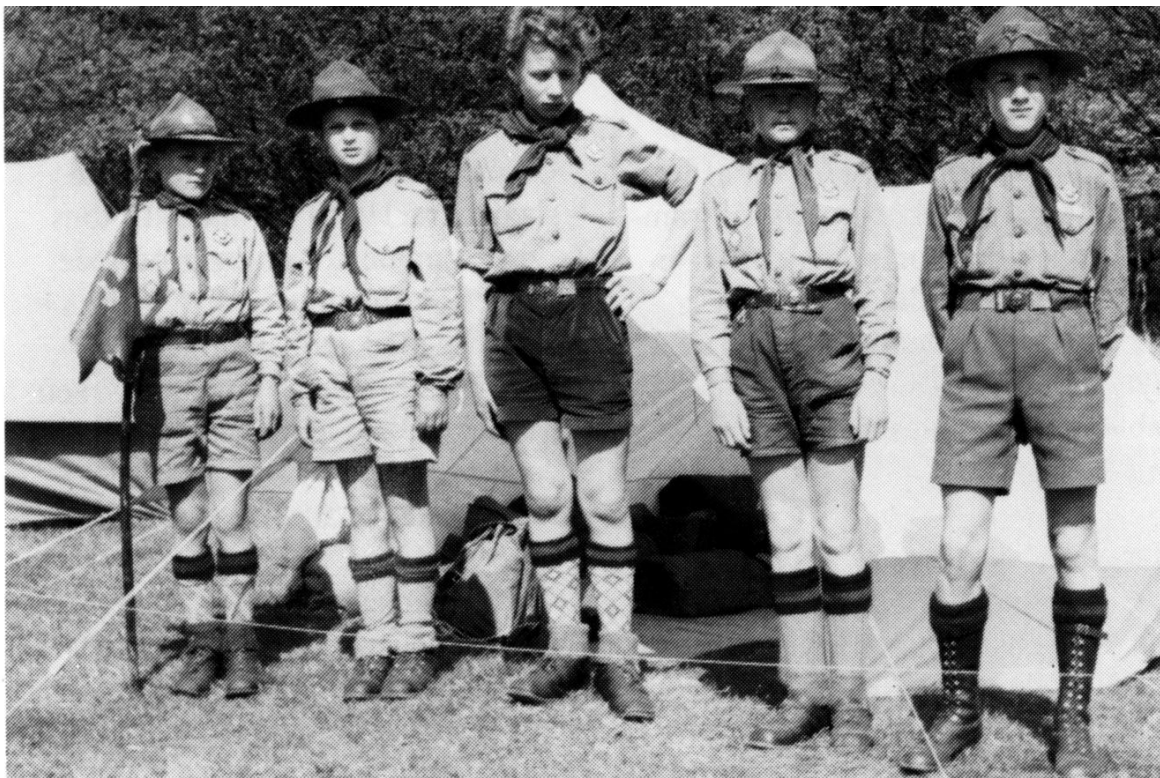
Andre tiltag, både for at vise ansigt og tjene penge, kom med 1960'ernes spejdermarkeder. I 1963 og 65 foregik det på en tom grund på M. D. Madsensvej - endda med et loppemarked, der gav overskud til hyttebyggeriet.

Traditioner

Det egentlige dagbogsstof er naturligvis referater af ture, møder og lejre, oplevet af drengene. Det betyder, at det sjove og spændende

Spejdere og forældre byggede selv hyttetilbygningen i 1963.

Bjørnene 1. Lillerød. 1954.

er omtalt, og sjældent det mere overordnede. Men der er undtagelser, som f.eks da Uglerne havde fået fat i en ældgammel Ugledagbog og imponeredes lidt over fortiden: "24. nov. 1955: Hvorfor nu det? Jo, denne dag fik vi fat i et af patruljens klenodier - en gammel dagbog ført i perioden 1946-51, som vi via Per-Olof (Høgene) havde fået af Rye (E.Rye Clausen), vores gamle tropsfører. Ved samme lejlighed viste det sig, at han (Rye) havde et gammelt tropsregnskab liggende - fra 1916 - siger og skriver nitten hundrede og seksten!" Ved en anden lejlighed gransker skribenten denne gamle protokol og forundres over tiden og sprogbruget. Det gør vi også nu!

I 1962 finder de unge ledere ud af, at det nu er 50 år siden, at troppen blev startet. Det førte til en historisk interesse og til kulegravning af

forhistorien, interviews med gamle førere osv. Resultatet blev det første jubilæums-skrift ("fornyset" i 1972 og 1987), og en stor jubilæumsfest i Fritz Hansen-kantinen - eneste store sal i byen efter kroens lukning.

Op til midten af 1950'erne læser man om en anstrængt tradition med at udbringe julekurve med lidt godt til sognets "trængende". Det gik ikke i længden, og det var ikke rart at blive udpeget som "trængende".

Tværs over Sønderjylland. 1968.

Langt fra alt var fjas og natorientering. Hvert nytår samledes alle spejdere i Lillerød og Bløvstrød til parade, nytårsgudstjeneste, fanevagt og taler. I frost og sne sang man så den sang, som alle burde kunne, både KFUK, Blå Pigespejdere og "Gule Spejdere": "Vi er børn af sol og sommer...". I 1940'erne deltog Lillerødderne i Hillerøds parade og var med i Slotskirken.

Krigen

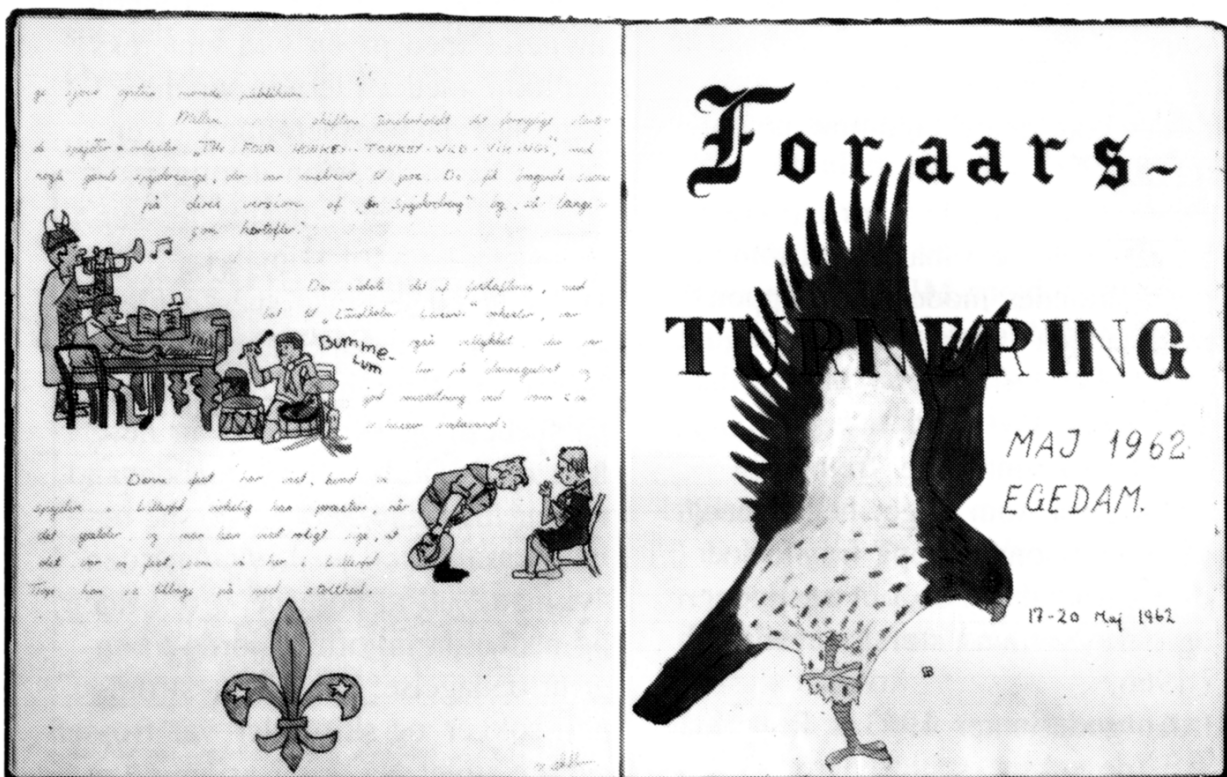
Der er ikke skrevet meget om hverdagen under Besættelsen. Det skinner godt nok igennem, når man hører om lejre, der udskydes "på grund af de usikre tider", eller når man skal huske at aflevere rationeringsmærker til sommerlejren.

Krigsvintrene - som jo må have været drengoplevelser i særklasse - nævnes ikke meget, men "patruljemødet blev holdt hos Jørgen, da vi havde fået at vide, at de havde centralvarme i kælderen".

De voksne spejdere havde lidt roller i beredskabstjeneste og kunne bruges til ordonanstjenester.

I 1945 udkom tropsbladet "Budstikken", men på grund af et illegalt blad af samme navn, hed de først numre "Bladlusen".

Få dage efter Befrielsen afholdtes en parade med KFUM-spejderne, Svartfuglene i Bløvstrød, efter en festgudstjeneste i Lillerød Kirke. "Ved paraden blev der holdt en tale af lærer Andersen (Svartfuglenes tropsfører) og vores allesammens Rye (Clausen), som for en gangs

Opslag i Høgenes dagbog: Maj 1962.

En vintertur over Esrum Sø i 1960.

skyld ikke kom for sent".

I efterkrigstiden fortsatte nogle af problemerne: vareknaphed, rationeringsmærker mv.

I 1945 kan vi således læse i Bjørnernes dagbog, at årets sommerlejr til Rågeleje bliver ændret således, at de fleste tager toget - simpelthen fordi der ikke er cykelgummi nok til turen.

En tradition fra de alvorlige krigsår blev hængende i mange år: som regel afsluttedes møderne i troppen med sangen "Altid frejdig.."

Vinterture

Spejdernes vinterture fremstår i dagbøgerne som noget helt særligt. Man læser om ture på frosne søer og på ski i dyb sne, om snehytter og om "Nordens største snemand" i 1966.

I den gode vinter 1963 er Roverklagen (de voksne spejdere over 18) arrangører af en barsk natøvelse for

"skovmænd" i Frederiksborg amt. Under tropsføreren Anders' uforfærdede ledelse gennemføres turen som en skitur på Arresøens 40 cm tykke is.

I 1956 blev et udvalgt Lillerødhold inviteret med på en vild vinterekspektion med Hillerødtroppene. Uglernes dagbogsberetning er en roman og skildrer en utrolig indlevning i øvelsesgrundlaget, der var en ekspedition til Himalaya.

Holdene havde lavet snesko hjemmefra (på Lillerød Spånkurvefabrik), og på turen skulle alt køres på slæder. Og skribenten får det hele med: De bundfrosne sodavand, nødhjælpsopgaverne i dyb sne og morgenstemning ved bondegården: "vi måtte ud af poserne ved 7-tiden, og nedenfor høløftet gjorde vi en grim opdagelse: bukseben, strømper, sokker og skistøvler var frosset ganske stive! Nå, efter at have vredet og masseret dem lidt lod det sig

gøre at få dem på..."

I 1950'erne og 60'erne havde alle drenge et par ski af træ og i gode vintre kunne man arrangere ture og orienteringsløb på ski. Ikke kun for oplevelsen, men for at komme rundt i skoven uden at synke i. Fra vinteren 1960 findes en beretning om en skitur for patruljeførere tværs gennem Gribskov. Med 15 graders frost og primitive soveposer var det barskt at komme gennem natten i granbivuakker; men hvad der ikke slår ihjel, hærder jo. Så hjemturen gik over Esrum Sø med en ekspeditionsslæde, bygget på stedet af et par ski.

Tæveøvelser

Med mellemrum læser man om stort anlagte "tæveøvelser", et fænomen, der er afskaffet, og som var specielt for drengespejderne. Øvelserne foregik mellem nabo-

Dagbogsside 1947.

Kanoen søsættes i Roskilde Fjord.

trope og venner, halve patruljer eller det halve Nordsjælland, og var ofte natløb med en blanding af eventyr, orientering, strategi og råstyrke.

Som regel gik "tæskene" kun ud på at fange, overrumple eller "nedkæmpe" hinanden og tage deres "liv" - én eller anden uldsnor om armen.

Samarbejdet og venskabet med Blovstrøds KFUM-spejdere blev gang på gang vedligeholdt med traditionelle tæveøvelser i skovene, og dagbøgerne beskriver det.

Kanoture

I 1. Lillerød Trope indførte de større spejdere ("skovmændene" - kaldet "Bersærkerne") en tradition for at sejle i kano.

Det startede med tropsføreren Anders' gamle billige trækano i 1960, og siden har man sejlet Roskilde

Spejderne tog på mange kanoture på Roskilde Fjord i 1960'erne.

Fjord og Issefjorden tynd. Alle holme, vige og bredninger, Arresø og Pøleå blev besejlet - ofte som en pinsetradition.

I dagsbogberetningerne fornemmer man de vilde, lidt farlige opdagelsesrejser, hvor spejderdrengene bliver til mænd - med vabler i hænderne. Langt senere fremstillede troppen 2 selvbyggede glasfiberkanoer.

Sommerlejre

Højdepunkterne i dagbogsberetningerne er nok den årlige sommerlejr.

I 1940'erne er man tilfredse med ret indholdsløse lejre ved Rågeleje eller Præstø, men siden stiger aktivitetsniveauet, og dagbøgerne oser af oplevelser og eventyr, men også strabadser og vabler eller benovelse over mødet med resten af verdens spejdere i de internationale storlejre.

Der fortælles om intense lejraktiviteter, om cykel- og vandreljre, om temalejre med vikingetidshusbygning, pionerarbejde og hele 2 gange, hvor en Lillerødpatrulje gik hen og vandt en korpsslejrkonkurrence. Det kunne man kalde Danmarksmesterskab i spejdersport.

Konkurrencerne

I de fleste dagbøger kan man læse om konkurrencer mellem patruljerne. Konkurrenceformen blev be-

Da Uglerne vandt et "Danmarksmesterskab" i 1969.

Engang imellem vandt Lillerødspejderne en af de eftertragtede sølvplader til standen. 1964.

vidst brugt til at give turene indhold; som leg, men også for at presse drengene til maksimale ydelser.

Lokalt i 1. Lillerød Trop dystede patruljerne i spejderfærdigheder af enhver art med hinanden. Især i 1950'erne og 60'erne. Det gav træning til de helt store turneringer mellem alle Nordsjællands spejdere. Men i mange år gik konkurrenceræset lidt hen over hovedet på Lillerødderne; vinderne var alligevel altid Chr. d. 4.'s Trop i Hillerød. De vandt så mange rævehaler, som blev bundet på tropsstanden, at den slet og ret blev kaldt "Rævefarmen".

Men ind imellem markerer Lillerødspejderne sig, og netop som vindere af den bedste dagbog i 1954, 55 og 59. Man læser om drengenes forbavselse over at komme frem i lyset - og stoltheden

vokser. Så meget at "gamle", garvede 16 års drenge i dagbøgerne på den værste sports-idiotmanér skriver..."athvis nu den Chr. 4.-patrulje som snød, var blevet diskvalificeret - så var vi blevet nr. 2...!"

I 1964 lykkedes det Uglerne fra Lillerød at vinde en turnering i Frederiksborg amt og pryde patruljestanden med det eftertragtede trofæ: en sølvindfattet vildsvinetand - og dagbogsføreren noterer: at "...det var en knaldgo' turnering".

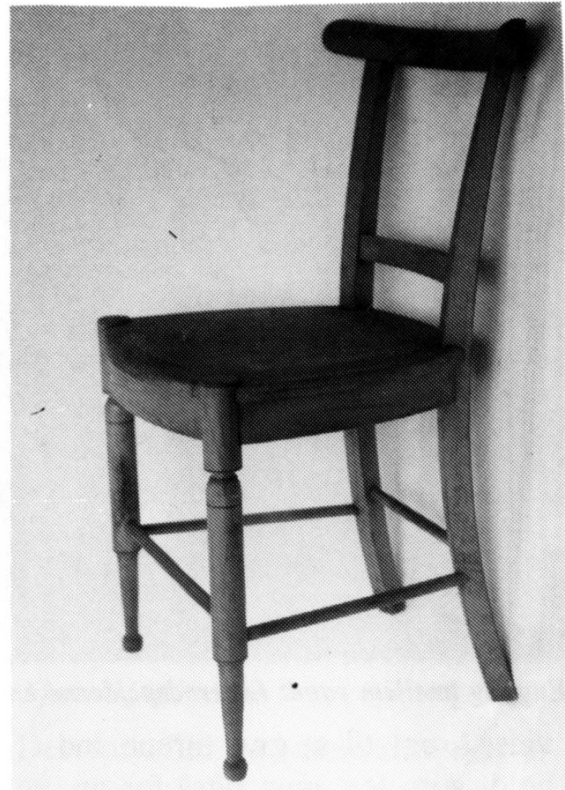
Skrivesproget har tydeligvis ændret sig lidt gennem næsten 60 års dagbogsskriveri, men de ældste er ikke gammeldags i sproget. Alligevel kunne nutidsdrenge nok ikke finde på afslutninger som: "...også gik vi hjem med mindet om en god tur.."

Ole Høegh Post

ARKIVNYT

Efter lurudstillingen i 1997 i anledning af 200-året for fundet af de 6 Brudevæltelurer, er der indkommet mange fotos og effekter med lur på til arkivet. Noget af det sidste, er disse to vikinger med hver sin Brudevæltelur. Rundt om fødderne står skrevet et citat fra Bjarkemål på henholdsvis dansk og engelsk. Lurblæserne er lavet af Th. Holm i Ryesgade i København, der efter krigen lavede utallige bronzesouvenirs bl.a. også vikingeskibe og rustninger.

Denne gamle træstol - fundet på et loppemarked - ser ikke ud af noget særligt, men når man vender den om, viser det sig, at den er stemplet FH og altså er en ægte Fritz Hansen-stol. Den er hverken tegnet af Arne Jacobsen eller Verner Panton, men er sandsynligvis lavet af en af fabrikkens mange gamle stolemagere. Nu står den i arkivets frokoststue - og man sidder forresten rigtig godt på den.

Lokalhistorisk Arkiv og Forening i Allerød Kommune, Frederiksborgvej 59, Lillerød, 3450 Allerød, tlf. 48 17 08 91. Åbningstid: Tirsdage kl. 9.00 - 13.00 samt efter aftale med arkivleder Birthe Skovholm.

Henvendelse kan også ske til:
Ole Høegh Post (formand) tlf. 48 17 53 26,
Wolthersvej 6, Lillerød, 3450 Allerød

Kirsten Nyegaard (sekr.) tlf. 48 17 43 21
Enghave Park 190, Lillerød, 3450 Allerød

"Nøglehullet" er foreningens og arkivets medlemsblad. Redaktion: Birthe Skovholm og Ole Høegh Post. Lay-out og tegninger: Ole Høegh Post. Tryk Preben Jensen. Oplag: 400 ekspl. ISSN 0905-4146. Oktober 1998

